

categorie (de specifieke gebiedscategorie voor het zinnelijke) in de geldings-categorie deden opgaan. Lask toont aan, dat de zijns-categorie niet geldings-categorie is, maar als onzinnelijk materiaal staat in den hooger en logischen vorm van het gelden.

Tegenover de specifieke gebiedscategorie voor het zinnelijke: het *zijn*, staat geheel gelijkwaardig de specifieke gebiedscategorie voor het onzinnelijke: het *gelden*.

Nu leert Lask, en hierop doelt Radbruch, dat de boven alle verscheidenheid verheven, „reine theoretische Form” door haar aanpassing aan het heterologisch materiaal haar specifiek stempel ontvangt. Tegenover de oorsprongslogica der Marburgers, die alle categorieën uit het zuivere denken meenen te kunnen doen ontspringen, stelt Lask de doorslaande betekenis van wat hij noemt het „logisch-nackte” of „logisch-unbetroffen” materiaal. De „reine theoretische Form” wordt in haar aanpassing aan het heterologisch materiaal belast met een „irrationelles Bedeutungsmoment”. Dit „irrationelles Bedeutungsmoment” schuilt ook reeds in de zijns- en in de geldings-categorie.

De „Logik der Philosophie” leert, dat het kennen niets anders is dan een logisch omvatten met den theoretischen vorm van irrationeel materiaal, (S. 217). De „Bedeutungs-differenzierung” der constitutieve categorieën ligt in dit materiaal, waarnaar zij „hingelten” en niet in het logisch denken zelve.

Lask doet hier een belangrijke stap in de richting eener irrationeële meta-physica. Zie ook zijn *Die Lehre vom Urteil*, waar Lask over een „Wahrheit an sich” spreekt.

¹⁴⁾ *Grundzüge der Rechtsphilosophie*, S. 40 flg.

¹⁵⁾ t.a.p. S. 50 flg.

¹⁶⁾ v. Petrazycki: *Ueber die Motive des Handelns und über das Wesen der Moral und des Rechts*, (Duitsche vert. door P. Balson 1907). Deze schrijver is bij zijn onderzoek psychologisch ingesteld.

¹⁷⁾ Volgens Kelsen is een rechtsorde denkbaar zonder eenig subjectief recht!

¹⁸⁾ t.a.p. S. 54—58.

¹⁹⁾ Zie Krabbe: *De moderne Staatsidee*, (1915) blz. 50 vlg. Krabbe ziet in de „eenheid van rechtsnorm” de hoogste rechtswaarde, omdat alleen door haar het doel der gemeenschap kan worden verwezenlijkt. Ook het rechtsbewustzijn geeft de hoogste waarde aan die eenheid, met prijsgeving zoo noodig, van een bepaalden inhoud, waaraan men den voorkeur zou geven. Langs dezen weg wordt dan het majoriteitsprincipe principieel gerechtvaardigd. Bij kwalitatieve gelijkheid van rechtsbewustzijn zullen die normen een hogere waarde bezitten, welke door een *meerderheid* der leden als rechtswetten begeerd worden. Deze eigenaardige constructie, die een principieele antinomie in het psychologisme zoekt op te lossen, heeft terecht schier algemeene bestrijding gevonden.

²⁰⁾ *Grundzüge*, S. 159 flg.

²¹⁾ Ook deze term is aan Lask ontleend.

²²⁾ t.a.p. S. 179.

²³⁾ Radbruch's beschouwingen, t.a.p. S. 184 flg.

4. *Het transpersonalistisch type. De herleving van het objectief idealisme in de rechtsphilosophie.*

¹⁾ Een soortgelijken overgang naar het objectief idealisme is ook door Erich Kaufmann gemaakt. Zie zijn werken: *Das Wesen des Völkerrechts und die clausula rebus sic stantibus*, (1911) en *Kritik der neukantischen Rechtsphilosophie* (1921). Zie ook zijn *Studien zur Staatslehre des monarchischen Prinzips*.

Ook hij ging, evenals Binder, uit van de Badensche school. Maar door de studie van Fichte (in zijn latere periode) en Hegel werd hij een beslist aanhanger van de transpersonalistische filosofie. Binder erkent hem in zijn *Rechtsphilosophie* dan ook als medestander.

²⁾ *Philosophie des Rechts* (1925) S. 221.

Vgl. ook Binder's *Rechtsbegriff und Rechtsidee* (1915) en zijn bespreking van Münch; *Kultur und Recht*; in *Krit. Vierteljahrschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft* (1922) S. 227 flg.

³⁾ In zijn *Rechtsbegriff und Rechtsidee* en in zijn rede: *Rechtsnorm und Rechtspflicht* (1912) stond Binder nog geheel op het neo-kantiaansch standpunt der Badensche school. Zie over zijn standpointsverandering: *Phil. des Rechts*, S. 102 flg.